

IN MEMORIAM

*BRANISLAVA ŠADI, istoričar umetnosti - viši kustos
(Novi Sad, 31. avgust 1949 - Subotica, 20. mart 1999)*

Branislava Šadi, rođena Dejanović, istoričar umetnosti i viši kustos Gradskog muzeja u Subotici preminula je iznenada, a sahranjena je na subotičkom pravoslavnom groblju.

Kćeri slikara Mihajla Dejanovića, kao da je sudbina vezana za umetnost bila predodređena. U subotičkoj gimnaziji je čak poznatog likovnog pedagoga i slikara Imrea Vinklera, a na završnom ispitu 1968. godine, brani domaći rad sa temom „Poezija u stvaralaštvu M. Šagala”. Potom upisuje odsek za istoriju umetnosti Filozofskog fakulteta u Beogradu i diplomira 1975. sa temom „Delatnost arhitekta Bele Lajte u Senti”. U svojoj radnoj autobiografiji kaže: „Rad u struci započinjem 31. septembra 1973. godine u Galeriji savremene umetnosti Likovni susret u Subotici. U sklopu malog kolektiva radila sam raznorodne poslove vezane za izložbenu delatnost koja je bila dinamična. Samostalne i kolektivne izložbe smenjivale su se dvonedeljno, a dve velike, po obimu i značaju, manifestacije: Likovni susret i Trijenale keramike, iziskivale su opsežnije organizacione poslove. Kako je ova galerija ustanovljena kao budući Dokumentacioni centar umetničkih kolonija Vojvodine, tj. Jugoslavije, otpočela sam sa ustrojavanjem dokumentacije vezane za pojedine UK i njene učesnike (rad na fotodokumentaciji, hemeroteci, prikupljanju i sistematizaciji građe).” U subotički Gradski muzej Branislava Šadi prelazi po diplomiranju, decembra 1975: „Kako sam kao student volontirala u Muzeju, materijal mi nije bio potpuno stran, pristupila sam inventarisanju i sporovođenju tehničke zaštite predmeta (muzej tada nije imao stručnog konzervatora).” Osim rada na dokumentaciji, te na dopunjavanju umetničke zbirke, realizuje stalnu likovnu postavku - koja se zbog ograničenog prostora demontira pri organizaciji tematskih izložbi i nanovo vraća, često dopunjavana novim ili još neprezentovanim materijalom iz fonda. U sklopu izučavanja i praćenja za-

vičajnog likovnog stvaralaštva, Branislava Šadi priređuje izložbe nekoliko savremenih umetnika Subotice: Izložba slika Mikloša Biroa (1975), Oktobarski susreti (1976, 1979, 1980), Retrospektivna izložba Imrea Šafranja (1976), Susret gradova Osijek, Sombor, Subotica (1977, 1980), Izložba subotičkih umetnika u Segedinu i Subotici (1978), Memorijalna izložba Imrea Vinklera (1978), Slike Hunora Đurkovića (1979), Skulpture Save Halugina u Segedinu (1979), Slike Ištvana Sajka u Segedinu i Subotici (1980), Izložba radova Petra Šadija (1980). U ovom periodu je zavičajna likovna zbirka obogaćena uz pojedinačne poklone i manjim poklon zbirkama kao: 14 dela I. Šafranja i niz dela Balaž G. A., a sa direktoricom mr Milkom Mikuškom, otpočeti su pregovori o poklonu Ane Bešlić, o legatu Karla Baranjija, Mikloša Biroa, Miloša Babića.

Formiranjem Međuopštinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture opštine Subotica, Sente i Sombora 1980.godine, sa sedištem u Subotici, Branka Šadi prihvata rad na mestu istoričara umetnosti - vođena, kako sama priznaje, ličnim afinitetom za arhitekturu i dinamikom terenskog rada. Ovde je zaposlena od 16. januara 1981. do 25. marta 1992. godine. Učestvuje u izradi studija zaštite istorijskog jezgra Subotice, vrši stilske analize i izrađuje predloge za pokretanje zaštite pojedinačnih objekata u urbanim, odnosno ruralnim sredinama (Subotica, Sombor, Senta, Kanjiža, Mol, Ada). Rad se odvija na terenu u smislu rekognosciranja i detaljne obrade pojedinih objekata ili celina, sa istraživanjem pisane građe i obradama elaborata. Po značaju se izdvaja stručni rad koji je ostao u rukopisu i na osnovu kojeg će 1997. godine steći zvanje višeg kustosa „Svodno slikarstvo u arhitekturi Subotice”. Uspostavljanjem buduće saradnje sa kolegama iz Mađarske, 1981.godine, prisustvuje stručnom usavršavanju u Egeru (Mađarska) na Internacionalnom letnjem univerzitetu u domenu zaštite kulturnih dobara, sa temom Arhitektura i zaštita.

Nakon više od decenije rada u Zavodu, zbog pogoršanog zdravstvenog stanja koje onemogućava rad na terenu, 1992. se odlučuje na povratak u subotički Gradski muzej. Sprovodi reinventarisanje i prezentuje legat dr Vinka Perčića (1993), kao i slikare Lajoša Hušveta (1994), Đorda Bošana (1994), Imrea Vinklera (1998). Nakon delikatne i teške operacije 1996. godine, neko vreme provodi na bolovanju, a pred odlazak, krajem 1998. uspeva da realizuje izložbu posvećenu ocu, slikaru Mihajlu Dejanoviću. Na žalost, nije doživela pristiglu zaostavštinu od pedesetak crteža i skica Mikloša Biroa, a kao inicijator bila je zaslužna za to.

Tokom svoje profesionalne karijere objavila je više stručnih radova iz oblasti zavičajne istorije umetnosti i sarađivala je sa brojnim muzejima i zavodima za zaštitu spomenika. Kao čovek i prijatelj ostaće u sećanju po blagoj naravi, te kao deo generacije naše umetničke scene sa kojom je najviše sarađivala i družila se: istoričar umetnosti Bela Duranci, umetnici Mikloš Biro, Slavko Matković, Petar Šadi, Katarina Tonković Marjanski, Ana Bukvić, Kalmarevi, Šafranji, Torok, Sajko, Halugin i drugi.

Komemorativna sednica u velikoj većnici Gradske kuće je održana 24. marta 1999.

Olga Kovačev Ninkov

*BRANISLAVA ŠADI, művészettörténész, főmuzeológus
(Újvidék, 1949. augusztus 31. - Szabadka, 1999. március 20.)*

Šadi, született Dejanović Branislava művészettörténész, a Szabadkai Városi Múzeum muzeológusa váratlanul hunyt el, s a helyi Szerb temetőben helyezték örök nyugalomra.

Mihajlo Dejanović festő leányának a művészettel való kapcsolata sorsszerűnek tűnik. A szabadkai Gimnáziumban Vinkler Imre neves festő és rajztanár diákja volt, érettségi diplomamunkáját „Marc Shagall alkotásainak költészete” címmel írta meg 1968-ban. A belgrádi Filozófiai Egyetem Művészettörténet szakát 1975-ben végzi el, diplomamunkájának témája: Lajta Béla építész zentai munkái. Önéletrajzában így emlékezik: „Művészettörténeti munkámat a szabadkai Képzőművészeti Találkozóban, a kortárs művészeti intézményben 1973. szeptember 31-én kezdtem meg. A kicsiny munkaközösséggel együtt a dinamikus kiállítási tevékenységhez fűződő munkákban vettem részt. Az önálló és kollektív kiállítások kéthetente váltakoztak, azonban a tartalmában és jelentőségében is nagyobb két rendezvény: A Képzőművészeti találkozó és a Kerámia triennálé komolyabb előkészületet igényelt. Dokumentációs központ céljára alapították ezen intézményt, a vajdasági és jugoszláviai művésztelepek munkáját volt hivatott rögzíteni, ezért az egyes MT. és alkotók adatainak rendszerezésével kezdtem meg munkámat (fotó és egyéb dokumentáció, az anyag begyűjtése és rendszerezése).” A Szabadkai Városi Múzeumban diplomálását követően, 1975. decemberében kezdett dolgozni: „Az anyag nem volt ismeretlen számomra, mivel egyetemi gyakorlataimat itt töltöttem, munkámat leltározással és a műalkotások technikai védelmével kezdtem (akkoriban a múzeum nem rendelkezett szakkonzervátorral).” A dokumentációs munka és a gyűjtemény kiegészítése mellett az állandó képzőművészeti tárlatot rendezte meg, melyet a helyhiány miatt az időszakos kiállítások idején kénytelen volt leszedni, majd azok múltával újra visszarendezni, sokszor friss anyaggal kiegészítve azt. Követve és tanulmányozva a helyi képzőművészeti életet, kortárs szabadkai művészeket mutatott be: Bíró Miklós (1975), Októberi találkozások (1976, 1979, 1980), Sáfrány Imre retrospektív tárlata (1976), Eszék, Zombor, Szabadka városok találkozója (1977, 1980), A szabadkai művészek szegedi és szabadkai kiállítása (1978), Vinkler Imrére emlékezve (1978), Gyurkovics Hunor képei (1979), Sava Halugin szobrai Szegeden (1979), Szajkó István képei Szegeden és Szabadkán (1980), Petar Šadi munkái (1980). A szülőföldi képzőművészeti gyűjteménye ajándékozás útján gazdagodott ezen időszakban: Sáfrány I. 14 műve, Balázs G. Árpád számos alkotása, valamint megkezdődtek a múzeumi letétek (Ana Bešlić, Baranyi Károly, Bíró Miklós, Miloš Babić) ügyében mr. Mikuska Milka igazgatónő közreműködésével folytatott tárgyalások.

A szabadkai Városközi Műemlékvédelmi Intézet megalakulásakor elfogadta a művészettörténeti munkakört, mivel az ő szavait idézve „mindig is vonzotta a dinamikus terepi munka és az építészet”. 1981. január 16 -tól 1992.

március 25-éig dolgozott ott. A szabadkai történelmi városközpont védetté nyilvánításának munkájában vett részt, stíluskritikát végzett, a városi és népi építészet egyes épületeinek és é.együtteseinek védelem alá helyezésére dolgozott ki javaslatokat (Szabadka, Zombor, Zenta, Kanizsa, Mohol, Ada). A terepi munkája az egyes épületek és é.együttesek részletes feldolgozásával, az írásos anyag kutatásával, valamint szakdolgozatok elkészítésével egészült ki. „A szabadkai épületek mennyezetfestészete” című kéziratban maradt munkája emelkedik ki ezen működésből, mellyel 1997-ben sikeresen elnyerte a főmuzeológusi rangot. A magyarországi kollégákkal való együttműködés létrejöttével szakmai továbbképzésen vett részt, az Egerben 1981-ben megrendezett, Nemzetközi Nyári Műemlékvédelmi Egyetemen az „Építészet és védelem” témakörében.

Megromlott egészségi állapota miatt -mely lehetetlenné tette a terepi munkát-, 1992-ben visszatért a múzeumba. Elkészítette gyűjteményi leltárának revízióját, bemutatta Vinko Perčić (1993), Husvéth Lajos (1994), Bosán György (1994) és Vinkler Imre (1998) hagyatékát. Különleges és nehéz műtétjét követően 1996-ban betegszabadságon töltött egy időt. Halála előtt sikerült édesapjának Mihajlo Dejanovićnak szentelt kiállítását 1998 végén megrendeznie. Sajnos a Bíró Miklós hagyaték (mintegy 50 rajz és vázlat) múzeumba érkezését már nem érthette meg, noha mint kezdeményező megérdemelte volna.

Szakmai munkájának ideje alatt több, a helyi művészettörténettel foglalkozó írása jelent meg, az ország számos múzeumával és műemlékvédelmi intézményével működött együtt. Mint szelíd természetű emberre és munkatársra fogunk rá emlékezni, aki művészeti életünk ismert kortársaival barátkozott és dolgozott együtt: Duranci Bela művészettörténésszel, Bíró Miklóssal, Slavko Matković, Petar Šadi, Katarina Tonković - Marijanski, Ana Bukvić, a Kalmár házaspár, Sáfrány, Torok, Szajkó, Halugin és más művészekkel.

A megemlékező ülést a szabadkai Városháza dísztermében, 1999. március 24-én tartották meg.

(ford. Korhecz Papp Zsuzsanna)

**BIBLIOGRAFIJA PUBLIKACIJA BRANISLAVE ŠADI VAN KATALOGA:
/ BRANISLAV ŠADI A KATALOGUSOKON KÍVÜLI PUBLIKÁCIÓINAK
JEGYZÉKE:**

1. Ikonostas u Aleksandrovu krije svoju tajnu. In: Rukovet 3-4, Subotica 1973. 240-247.p
2. Slika i keramika. O umetnosti Ištvana Žakija i Nemeš Fekete Edite. Subotičke novine, 21. april 1978. 7.p
3. Čurgo - šta to bi ? Subotičke novine, 28. april 1978. 12.p

4. Subotička groblja - Kapele na Bajskom groblju. Feljton, 5 nastavka. Subotičke novine, 2. decembar 1983 - 13. Januar 1984.

5. Adatok Lajta Béla zentai munkásságához. In: Műemlékvédelem XXVIII. évf. 2. szám, Budapest 1984. 84-90.p

6. Subotička arhitektura XIX i XX veka. Feljton. (Skrivene lepotice Palića, Nekadašnje letovalište i banja, Povratak prirodi, Vile i vinogradarske kuće, Ornamentika palićkih vila, Vreme širenja Palića, Traganje za stilom, Vermešova „Biljarda”, „Kuća baštovana”, Vile uz Horgoški put, Vila „Lepeza”, Vile u Palićkim vinogradima, Dečije odmaralište „Kekec”) Subotičke novine, 17. maj - 30. avgust 1985.

7. Vizija prezentacije poklon - zbirke dr Vinka Perčića u Subotici. Glasnik. Prilozi za nauku umetnost i kulturu 5. Narodni muzej Pančevo, 1994. 54-61.p